

Буднік Анжела Олександрівна

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри слов'янського мовознавства
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет

імені К. Д. Ушинського», Одеса, Україна

E-mail: Budnik.AO@pdpu.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6345-5801>

Scopus ID: 57215279870

Researcher ID: D-4851-2018

Хижняк Ірина Анатоліївна

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української філології
і методики навчання фахових дисциплін

Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського», Одеса, Україна

E-mail: hiznyak.ia@pdpu.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1036-9744>

**Інноваційні освітні практики для розвитку креативного потенціалу майбутніх фахівців
філологічної галузі в умовах воєнного та післявоєнного періодів**

У статті запропоновано комплекс інноваційних практик, спрямованих на розвиток внутрішньої мотивації, емоційного самовираження та креативного потенціалу здобувачів освіти. Серед запропонованих підходів – проєктне навчання, використання емоційно значущих тем, підтримка вибору форм виконання завдань, повага до індивідуального досвіду. Акцентовано на гуманітарних інструментах психосоціальної підтримки: сторітелінгу, арттерапевтичних практиках, дизайн-мисленні, гейміфікації та STEAM-інтеграції.

Практичні кейси – методичні розробки апробовано в освітньому процесі закладу вищої освіти. Їх створено з урахуванням гібридного навчання, реалій перебування студентів в укриттях під час повітряних тривог, психологічної напруги та потреби емоційної стабілізації.

Усі запропоновані кейси і підходи слугують одночасно і дидактичними інструментами, і засобами психологічної підтримки. Вони трансформують традиційне навчання у багатовимірний процес – цілісний, емпатійний, спрямований на розвиток особистості, що формується в умовах кризи. Методика викладання української літератури постає як поле інновацій, сенсотворення й соціального проєктування.

Доведено, що саме креативні освітні практики, адаптовані до реалій війни і післявоєнного відновлення, забезпечують ефективне формування ключових компетентностей сучасного філолога. Вони сприяють не лише фаховій, а й особистісній зрілості здобувачів освіти, дають змогу інтегрувати гуманітарні знання в реальне життя, відновлювати зв'язок зі спільнотою тощо.

Запропонований підхід може бути масштабований і адаптований до інших освітніх дисциплін, а також використаний у системах психологічної, культурної та соціальної підтримки молоді. Усе це робить гуманітарну освіту не периферійною, а центральною ланкою процесу національного відновлення.

Ключові слова: креативний потенціал, війна і освіта, емпатійна педагогіка, освітні інновації.

Вступ. У сучасних умовах повномасштабної війни в Україні, яка призвела до масштабних трансформацій у системі вищої освіти, актуалізується питання формування у майбутніх фахівців не лише професійних знань і навичок, а й креативного мислення як інструменту адаптації, внутрішньої мобілізації та психологічної стійкості. Креативність як здатність до нестандартного мислення, генерації нових ідей і прийняття відповідальних рішень у кризових ситуаціях виступає запорукою не лише особистісного, а й професійного розвитку молоді. Освітній процес повинен відповідати викликам часу, забезпечуючи підтримку здобувачів освіти і створюючи умови для їхньої творчої самореалізації.

У науковому дискурсі останніх років простежується посилення інтересу до вивчення креативного мислення в освітньому контексті. Зокрема, у працях О. Пометун, Н. Жидкова, Н. Калашник підкреслюється, що розвиток креативності є необхідною умовою для формування конкурентоспроможного фахівця. У контексті війни дослідники (Г. Мешко, Т. Чубіна, А. Сибірний) акцентують на важливості психологічної підтримки студентів та створенні безпечного освітнього простору. Зарубіжні автори, зокрема Д. Флейт, Дж. Відсом, А. Крафт, наголошують на ролі внутрішньої мотивації й автономії у процесі розвитку творчого мислення. Важливо, що останні публікації 2022–2024 рр. указують на зростання популярності гібридних форм навчання, арттерапевтичних методик, інтеграції STEAM-підходів та проєктної діяльності, що не лише сприяють засвоєнню знань, а й допомагають долати емоційне напруження, знижувати тривожність та стимулювати пізнавальну активність студентів. Це особливо важливо в умовах, коли освітнє середовище стало частиною опору, виживання та відновлення суспільства.

Попри значну кількість праць, присвячених проблематиці креативного мислення в освіті, досі недостатньо вивченим залишається його потенціал як ресурсу психологічного відновлення та осмислення травматичного досвіду у воєнний і післявоєнний періоди. Зокрема, потребує подальшого аналізу роль креативності у формуванні внутрішньої мотивації здобувачів освіти, стабілізації їхнього емоційного стану, а також у процесі становлення професійної ідентичності в умовах соціальної турбулентності.

Мета та завдання дослідження – проаналізувати можливості впровадження інноваційних освітніх практик у процес підготовки майбутніх фахівців філологічної галузі з метою розвитку їхнього креативного потенціалу в умовах воєнного та післявоєнного періодів.

Результати дослідження. Війна глибоко змінила освітній ландшафт в Україні. Педагогічні реалії зазнали змін: зруйнована інфраструктура, міграція здобувачів освіти та викладачів, утрата сталих форм комунікації. У таких умовах необхідною стала трансформація освітнього процесу – як змістовна, так і організаційна. Виникла потреба швидко адаптувати освітній простір до гібридних і дистанційних форматів, переглянути навчальні програми, зробити акцент на формуванні життєво важливих навичок, зокрема критичного й креативного мислення. Для фахівців-словесників ці завдання набувають особливої значущості, оскільки література в умовах війни стає не лише навчальним матеріалом, а й потужним інструментом духовного опору, рефлексії та національної консолідації.

Креативність стала не просто побічним продуктом навчання, а центральним вектором педагогічної стратегії. Вона дає змогу здобувачам освіти не втрачати зв'язок із реальністю, осмислювати досвід війни, трансформувати емоції у конструктивну дію. Система освіти дедалі частіше звертається до гуманітарного складника – літератури, мистецтва, культурології – як до інструменту подолання травми та розширення світогляду.

В умовах психологічної напруги, яку спричинила війна, зовнішні стимули часто втрачають ефективність. У центрі освітнього процесу опиняється внутрішня мотивація – потреба самовираження, пошуку сенсу, самореалізації. Саме вона стає джерелом креативного потенціалу. Психологи стверджують, що внутрішня мотивація тісно пов'язана з творчим підходом до вирішення завдань (Larranz et al., 2020), а також із відчуттям внутрішньої автономії.

Для активізації внутрішньої мотивації викладачі мають використовувати такі підходи:

- надати здобувачам освіти можливість вибору форм виконання завдань;
- застосовувати проєктне навчання;
- включати до змісту навчання емоційно значущі теми;
- демонструвати повагу до досвіду та бачення кожного здобувача освіти.

Інноваційні освітні практики стали відповіддю на потребу в емоційно безпечному й інтелектуально викликовому середовищі. До таких практик належать:

- арттерапевтичні методики (створення колажів, візуалізацій, поетичних текстів);
- дизайн-мислення як підхід до вирішення соціально значущих проблем;
- гейміфікація навчання (використання ігрових механік для підвищення залученості);
- сторітелінг як метод осмислення досвіду через особисту історію;
- проєктна діяльність на основі актуальних викликів (екологія, волонтерство, реабілітація ветеранів);
- креативні хакатони та ідеатони в університетському середовищі.

Ці підходи не лише активізують пізнавальну діяльність, а й дають змогу здобувачам освіти самовиражатися, виходити за межі стандартних алгоритмів мислення, формувати навички командної роботи.

У цьому контексті було розроблено та апробовано низку інноваційних освітніх кейсів і завдань, спрямованих на розвиток креативного потенціалу майбутніх фахівців філологічної галузі.

Кейс 1. «Урок під час повітряної тривоги».

Ситуація: Університет працює в гібридному форматі. Частина здобувачів освіти перебуває в укритті під час пари з методики викладання літератури. Завдання: розробити сценарій короткого 15-хвилинного

міні-уроку української літератури, який можна провести в укритті, із залученням інтерактивних форм і методів емоційної підтримки.

Така діяльність учителів здобувачів освіти оперативно адаптувати освітній процес до екстремальних умов, зберігаючи його змістовність. Наприклад:

Міні-урок: «Слово, що тримає: сила поезії в темні часи»

Тривалість: 15 хвилин.

Місце проведення: укриття.

Формат: очно-дистанційний, інтерактивний, у групі (до 10 осіб), із використанням мобільних пристроїв, ліхтариків, голосу.

Матеріал: поезія Ліни Костенко «Життя іде і все без коректур...».

1. Вступне слово вчителя (2 хв).

Налаштовуємося: «Ми зараз у безпечному місці, і навіть тут можемо залишатися людьми, які думають, відчувають, читають. Навіть у темряві – є слово. А слово – це світло».

Коротке запитання для залучення:

«Яке одне слово вас тримає зараз? Напишіть його в чат, скажіть уголос або подумайте про нього» (відповіді фіксуються на дошці/в чаті, або можна використати www.mentimeter.com для створення хмари слів).

2. Робота з текстом (5 хв).

2.1. Учитель або учень читає вголос (або під ліхтариком, або на екрані смартфона, або прослуховує у записі) поезію Ліни Костенко «Життя іде і все без коректур...».

2.2. Запитання для обговорення (у парах або всі разом):

– Яке слово чи рядок із цього вірша відгукнувся вам найбільше?

– Що ви відчули, коли його слухали?

(Форма відповіді: «Я почув(ла) рядок... Він мене...»)

2.3. Інтерактивна вправа «Слово для сили» (5 хв).

Кожен учасник вибирає одне слово або короткий рядок із вірша, що викликав у нього підтримку. Якщо є аркуші: написати слово, згорнути і передати далі – утворити «ланцюг сили».

Якщо онлайн: написати в чат одне слово підтримки або у додаток www.mentimeter.com, щоб створити з них хмару слів: учитель повільно, з паузами читає їх уголос, демонструє хмару слів на екрані смартфонів

3. Підсумок (2–3 хв).

«Навіть короткий дотик до поезії може повертати нам опору. Ми не припиняємо бути читачами, людьми – навіть тут, в укритті. І це – наша сила».

Кейс 2. «Поетична терапія: війна як вона є».

Завдання: вибрати твір, що висвітлює теми війни, втрати, надії, і створити на його основі вправу з елементами арттерапії (колаж, малюнок, есе, візуалізацію емоцій). Наприклад, даємо завдання прочитати вірш Ліни Костенко «Крила» або прослуховуємо його аудіоверсію. Пропонуємо здобувачам освіти виконати такі артвправи:

– на аркуші намалювати силует власного тіла, наклеїти у формі крил навколо себе, вирізані з журналів/старих книжок/газет/фото слова, фрази або образи, які для них уособлюють силу, надію, підтримку. Можна додати кольори, символи, які здобувачі освіти пов'язують із пережитим та бажаним;

– намалювати одне крило на темному папері, потім розмалювати його якоюсь яскравою фарбою/олівцем, як знак світла, що пробивається крізь темряву.

Цей кейс формує здатність здобувачів освіти використовувати літературу як засіб психологічної підтримки учнів.

Кейс 3. «Урок як простір діалогу».

Мета: формування внутрішньої мотивації через особистісне залучення до літературного аналізу. Завдання: побудувати урок-дискусію за творами, що розкривають моральний вибір, боротьбу, ідентичність (твори І. Багряного, В. Стуса тощо), застосовуючи методи «шість капелюхів мислення», «коло поглядів». Наприклад, такою може бути структура уроку-дискусії.

Кейс 4. «STEAM-урок із літератури».

Ідея: поєднати літературу з технологіями та мистецтвом. Завдання: створити мультимедійну презентацію, цифрову виставку або інтерпретацію літературного твору з використанням анімації, інфографіки чи відео. Така інтеграція стимулює візуальне мислення та міждисциплінарну креативність. Наприклад, пропонуємо здобувачам освіти створити цифрову виставку, даємо завдання зібрати ключові цитати з твору з графічною візуалізацією; створити за допомогою ШІ малюнки, ескізи, фотоколажі; записати уривки твору у виконанні здобувачів освіти, а потім розмістити все це у віртуальному просторі (наприклад, у Padlet чи Artsteps – 3D-галереї). Або можна запропонувати відеоінтерпретацію у форматі

ТікТок/YouTubeShort, де буде поєднання зображення, цитати, фонового тексту чи голосу та музики. Розпочинатися буде з короткої розповіді про автора і твір, потім – розкриття ключової метафори чи образу (наприклад, образ часу, війни, жіночої долі), і завершиться усе це рефлексією «Чому я вибрав саме цей твір?» або «Як цей твір говорить до нас сьогодні?».

Кейс 5. «Методичний хакатон».

Формат: командна робота над створенням інноваційного уроку чи позакласного заходу за 24 години. Використання сторітелінгу, дизайн-мислення, візуальних інструментів активізує творчість і навички співпраці. Наприклад, пропонуємо здобувачам освіти створити методичний хакатон на тему: «Література як джерело стійкості, надії та дії». Для цього, розподілившись на групи по 3–5 осіб, необхідно розробити інноваційний урок або позакласний захід із літератури. Варто запропонувати декілька тем, щоб здобувачі освіти могли вибрати найбільш цікаву для них («Дитинство під обстрілами», «Україна майбутнього очима митців» тощо). Наступним етапом буде дизайн-мислення, де учасники відповідають на питання: хто мій учень? що він відчуває? яку проблему хочу розв'язати? яку емоцію – підтримати? Провести мозковий штурм для генерації ідей. Потім створити структуру уроку/заходу та презентацію-примірku (чернетку події). Для реалізації цього етапу можна використати такі інструменти: Miro, Canva, Jamboard, Google Docs.

Далі пропонуємо здобувачам освіти сформулювати сюжетну лінію заходу/уроку, відповівши на такі питання: хто «герой уроку» (учень, герой твору, автор)?; який конфлікт? яка трансформація відбудеться? як закінчується «історія» (діалог, рефлексія)?

Наступним етапом літературного хакатону буде візуалізація: потрібно створити афішу/анонс заходу або інфографіку до уроку, або коротке відео/анімовану презентацію, або «емоційну мапу» чи фрейм сторітелінгу.

На останньому етапі здобувачі освіти мають презентувати результати своєї роботи, дотримуючись такої послідовності: представлення назви й мети уроку/заходу; опис використаних методів; демонстрація візуального супроводу; пропонування питань до рефлексії.

Цей кейс особливо ефективний для формування командного креативного середовища.

Кейс 6. «Слово на передовій».

Завдання: підготувати фрагмент літературного уроку для військових, переселенців, волонтерів. У центрі – твори, що дають відчуття опори, сенсу, надії. Наприклад, можна запропонувати урок «Стійкість і надія у віршах сучасних українських поетів», адаптований для військових, переселенців та волонтерів. Тривалість такого уроку – 20–25 хвилин. Проходить у форматі зустрічі-читання з елементами арттерапії. На початку уроку проводимо вступну бесіду «Навіщо нам слово?», «Що може дати нам вірш у найтемніші часи?», потім учасники читають 1–2 тексти (можна почергово, за бажанням). Важливо провести після прослуховування віршів емоційний обмін, поставивши питання учасникам: «Що найбільше відгукнулося?», «Чи бачите у цих словах себе?», «Які рядки хочеться повторювати?».

Завершити такий урок можна створенням мініколажу з вирізаних слів, малюнків, кольорових асоціацій.

Такий підхід учить здобувачів освіти виходити за межі формальної педагогіки, бачити соціальну місію слова.

Кейс 7. «Література в умовах післявоєнного відновлення».

Завдання: створити уроки, що формують бачення майбутнього України через аналіз текстів сучасної української літератури, документалістики, щоденників війни. Важливою частиною є творча рефлексія: написання есе, створення відеозвернення до майбутніх поколінь, фотоколажів тощо.

Наприклад, інтерактивний урок із творчим завданням «Україна після перемоги: образ у слові, пам'яті та уяві» можна розпочати з невеличкої рефлексії: «Якою буде Україна після перемоги? Що вже ніколи не буде, як раніше? Що ми маємо зберегти у собі, у країні, у пам'яті?». Наступним етапом пропонуємо створити відеозвернення до майбутніх поколінь або зробити фотоколаж «Обличчя майбутньої України», використовуючи архівні фото, власні світлини чи будь-який інший матеріал. Завершальним етапом такого уроку може бути написання есе «Якою я хочу бачити Україну через 10 років. Мій внесок у її майбутнє».

Цей урок можна провести в аудиторії або онлайн. Він поєднує літературну аналітику, осмислення історичної пам'яті та творчу проєктивну діяльність – важливу для покоління, яке формує нову країну.

Усі ці кейси не лише розвивають педагогічні, психологічні та креативні компетентності, а й перетворюють методику викладання української літератури на простір національного відновлення, осмислення досвіду і творення майбутнього. Вони слугують інструментами трансформації традиційного навчання відповідно до викликів сьогодення й орієнтують майбутніх учителів на гуманістичну, творчу, емпатійну педагогіку.

Інноваційні освітні практики сьогодні не можуть бути зведені лише до використання цифрових платформ чи інтерактивних методів. Ідеться про глибшу трансформацію освітнього процесу: його змістового наповнення, форм організації та ціннісного спрямування. Для розвитку креативного

потенціалу здобувачів освіти важливо створити середовище, яке сприятиме прояву самостійності, критичного мислення, пошуку нестандартних рішень (Іванова, 2023: 83).

Важливою умовою формування креативності є внутрішня мотивація здобувача освіти. В умовах війни вона часто набуває екзистенційного характеру – бажання бути корисним, відбудувати країну, реалізувати свій потенціал у новій реальності. Це відкриває нові можливості для навчання через практику: соціальні та волонтерські ініціативи, проєктну діяльність, створення інформаційного та візуального контенту, спрямованого на підтримку суспільства.

Особливу увагу слід приділяти емоційно-психологічному супроводу здобувачів освіти. Креативність може стати дієвим засобом подолання страху, травм, невизначеності – через мистецьке самовираження, створення власних історій, залучення до артрефлексійних практик (наприклад, написання есе, створення колажів, відеороликів тощо).

У кризових ситуаціях креативне мислення стає засобом емоційної регуляції. В умовах війни молоді люди стикаються з почуттями тривоги, втрати контролю, фрустрації (Мешко, 2024: 19). У цьому контексті творчість виступає не лише як інтелектуальна здатність, а й як спосіб психологічного виживання. Через творчу діяльність здобувачі освіти набувають здатності:

- осмислювати складний досвід;
- естетизувати травматичні події (наприклад, через створення історій, малюнків, відео);
- формувати позитивні смисли;
- знижувати рівень стресу.

На думку вітчизняних і зарубіжних психологів, творчий акт сам по собі має терапевтичну функцію, оскільки надає людині досвід агентності – усвідомлення, що вона може впливати на реальність (Вовчаста, 2022: 90). Університетське середовище, яке надає можливість виразити себе через креативність, допомагає не лише адаптуватися, а й розвиватися в умовах нестабільності.

Сучасний ринок праці потребує фахівців, які здатні швидко адаптуватися, генерувати нові ідеї, критично мислити й працювати в умовах невизначеності. Креативне мислення – не лише індивідуальний талант, а й результат цілеспрямованої педагогічної роботи (Larraz, 2021). Саме тому важливо інтегрувати креативні компоненти в усі етапи професійної підготовки:

- створення міждисциплінарних курсів, що стимулюють нетипове мислення;
- використання кейс-методів, що моделюють реальні професійні ситуації;
- упровадження soft skills-тренінгів, зокрема з креативності та емоційного інтелекту;
- залучення здобувачів освіти до розроблення інноваційних продуктів або соціальних ініціатив.

Креативна трансформація освітнього процесу формує у здобувачів освіти навички, необхідні для лідерства, командної роботи, соціального підприємництва, тобто для успішної реалізації у світі, що змінюється.

Викладач у сучасному університеті – не лише джерело знань, а й фасилітатор, ментор, партнер. Він має створити освітнє середовище, у якому здобувач освіти не боїться помилитися, відчуває довіру, має змогу експериментувати з ідеями. Ефективними є ті педагоги, які:

- практикують відкриту комунікацію;
- дають змогу здобувачам освіти вибирати форми реалізації завдань;
- надихають власним прикладом творчого підходу;
- сприяють обміну ідеями в групі;
- формують атмосферу прийняття та підтримки (Larraz, 2021).

Педагогічна взаємодія має будуватися на засадах емпатії, рефлексії та спільного пошуку нових смислів. У контексті війни особливого значення набуває педагогіка турботи та співпереживання.

Висновки. У сучасному світі, позначеному глобальними викликами, соціальними потрясіннями та збройними конфліктами, освіта набуває особливої значущості як простір формування стійкості, гуманістичних орієнтирів і творчого потенціалу особистості. В умовах війни та післявоєнного відновлення в Україні роль гуманітарної освіти, зокрема філологічної, посилюється, оскільки саме вона покликана не лише зберігати культурну пам'ять, а й продукувати нові смисли, консолідувати суспільство, сприяти його духовному зціленню та національному відродженню. У цьому контексті особливого значення набуває розвиток креативного потенціалу здобувачів освіти філологічної галузі, адже від їхньої здатності мислити нестандартно, генерувати ідеї, долати невизначеність і трансформувати досвід у продуктивну дію залежить якість культурної, освітньої та інформаційної сфер майбутнього.

Воєнна реальність кардинально змінює освітній ландшафт: дистанційне або змішане навчання, загроза безпеці, емоційна нестабільність, вимушене переміщення здобувачів освіти і викладачів – усе це формує нові виклики і вимагає адекватних освітніх рішень. Одним із таких рішень є упровадження інноваційних освітніх кейсів, які виступають не лише педагогічним інструментом, а й засобом адаптації,

психологічної підтримки, творчої самореалізації. Застосування кейс-методу, проєктного навчання, цифрових і медійних форматів в освітньому процесі дає змогу не лише ефективно передавати знання, а й створювати ситуації для прояву ініціативи, критичного мислення, емоційної рефлексії, співпраці та відповідальності.

Креативний потенціал здобувача філологічної освіти у такому підході розглядається як цілісна інтегративна категорія, що поєднує когнітивні, емоційно-вольові, комунікативні, мотиваційні та ціннісно-сміслові компоненти. Ідеться не лише про здатність створювати нове, а й про внутрішню готовність до самостійного пошуку, до дій у невизначених обставинах, до формування власної позиції і представлення її у культурному дискурсі. Розвиток такої якості неможливий у межах традиційної авторитарної моделі освіти, яка орієнтується переважно на відтворення знань. Натомість інноваційні кейси формують інше освітнє середовище – партнерське, відкрито-креативне, психологічно безпечне, де здобувач освіти сприймається як суб'єкт навчання, а не як об'єкт педагогічного впливу.

У такому середовищі змінюється і роль викладача: від ретранслятора знань він трансформується у фасилітатора, ментора, організатора продуктивної взаємодії, модератора змістів. Така педагогічна позиція вимагає високого рівня емоційного інтелекту, гнучкості, готовності до саморефлексії, постійного вдосконалення цифрових і методичних компетентностей. Ефективність інноваційних освітніх кейсів значною мірою залежить від здатності викладача надихати, підтримувати, надавати конструктивний зворотний зв'язок, створювати ситуацію педагогічної довіри.

Одним із ключових чинників, який впливає на ефективність розвитку креативності у воєнний і післявоєнний час, є забезпечення психоемоційної підтримки здобувачів освіти. Освітній процес у таких умовах не може залишатися нейтральним до травматичного досвіду, який переживає молодь. Саме тому важливою функцією інноваційних кейсів стає надання можливості для рефлексії, вербалізації, художньої трансформації складних переживань, що сприяє психологічному розвантаженню, формуванню позитивного майбутнього бачення, відновленню внутрішніх ресурсів. Через творчість здобувачі освіти не лише навчаються, а й лікуються, відкриваючи нові горизонти власної суб'єктності, національної приналежності, професійного покликання.

Література

Вовча Н., Баймарова О., Чорна Г. Розвиток навичок креативного мислення у здобувачів вищої освіти. *Український педагогічний журнал*. 2022. № 1. С. 87–97.

Дубасенюк О.А. Сучасні вимоги до формування професійної компетентності здобувачів вищої освіти. *Формування компетентного фахівця в інноваційному освітньому середовищі України* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. 2022. № 13. С. 38–43.

Іванова Н.Ю., Корольова О.О. Розвиток креативного мислення студентів. *Сучасні досягнення в науці та освіті* : збірка праць XVIII Міжнародної наукової конференції, м. Нетанія (Ізраїль), 13–20 вересня 2023 р. / редкол.: А.В. Горшко та ін. Хмельницький : ХНУ, 2023. С. 81–85.

Мешко Г., Мешко О. Тривожність як суб'єктивний прояв емоційного неблагополуччя учнів під час війни. *Воєнні конфлікти та техногенні катастрофи: історичні та психологічні наслідки* : збірник тез IV Міжнародної наукової конференції, 18–19 квітня 2024 р. / упоряд. А.А. Крисков, М.Я. Блавіцький, Н.В. Габрусєва. Тернопіль : ФОП Паляниця В.А., 2024. С. 18–22.

Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Київ : А.С.К., 2003.

Пометун О.І., Гупан Н.М. Інтерактивні технології навчання в умовах дистанційної освіти. *Український педагогічний журнал*. 2021. № 3. С. 67–78.

Larraz N., Antofianzas J.L., Cuevas J. Creativity skills in undergraduate primary education students. OPPICS2019. European Proceedings of Social and Behavioural Sciences. 2020. <https://doi.org/10.15405/epsbs.2020.05.11>

Larraz N. Development of Creative Thinking Skills in the Teaching- Learning Process, Teacher Education – New Perspectives, Ulas Kayapinar, IntechOpen. 2021. <http://doi.org/10.5772/intechopen.97780>

Innovative educational practices for the development of the creative potential of future philology specialists in the context of the wartime and postwar period

Budnik Anzhela

PhD in Pedagogy (Candidate of Pedagogical Sciences), Associate Professor at the Department of Slavic Linguistics State Institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky", Odesa, Ukraine

Khyzhniak Irina

PhD in Philology (Candidate of Philology Sciences), Associate Professor at the Department of the Ukrainian Philology and Teaching Methods of Profession-Oriented Disciplines State Institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky", Odesa, Ukraine

The article proposes a set of innovative practices aimed at developing intrinsic motivation, emotional expression and creative potential of students. The proposed approaches include project-based learning, the use of emotionally significant topics, support for the choice of forms of assignments, and respect for individual experience.

The emphasis is on humanitarian tools for psychosocial support: storytelling, art therapy practices, design thinking, gamification and STEAM integration.

Practical cases are methodological developments tested in the educational process of a higher education institution. They were created taking into account hybrid learning, the realities of students staying in shelters during air raids, psychological stress and the need for emotional stabilisation.

All of the proposed cases and approaches serve as both didactic tools and means of psychological support. They transform traditional teaching into a multidimensional process – holistic, empathetic, and aimed at developing a personality that is being formed in a crisis. The methodology of teaching Ukrainian literature is emerging as a field of innovation, meaning-making, and social design.

The article proves that it is creative educational practices adapted to the realities of war and post-war reconstruction that ensure the effective formation of the key competencies of a modern philologist. They contribute not only to the professional but also to the personal maturity of students, allow them to integrate humanitarian knowledge into real life, restore connection with the community, etc.

The proposed approach can be scaled up and adapted to other educational disciplines, as well as used in systems of psychological, cultural and social support for young people. All this makes humanitarian education not a peripheral but a central link in the process of national reconstruction.

Keywords: creative potential, war and education, empathic pedagogy, educational innovations.

References

- Dubaseniuk, O.A. (2022). Suchasni vymohy do formuvannia profesiinoi kompetentnosti здобувачів вищої освіти [Modern requirements for the formation of professional competence of higher education students]. *Formuvannia kompetentnoho fakhivtsia v innovatsiynomu osvith'omu seredovyschi Ukrainy – Formation of a competent specialist in the innovative educational environment of Ukraine*. Issue 13, pp. 38–43 [in Ukrainian].
- Ivanova, N.Yu., & Korolova, O.O. (2023). Rozvytok kreatyvnoho myslennia studentiv [Development of students' creative thinking]. *Suchasni dosiahnennia v nautsi ta osviti – Modern achievements in science and education*. Pp. 81–85. Khmelnytskyi: Khmelnytskyi National University [in Ukrainian].
- Larraz, N., Antoñanzas, J.L., & Cuevas, J. (2020). Creativity skills in undergraduate primary education students. *European Proceedings of Social and Behavioural Sciences*, OPPICS2019. <https://doi.org/10.15405/epsbs.2020.05.11>
- Larraz, N. (2021). Development of creative thinking skills in the teaching-learning process. In U. Kayapinar (Ed.), *Teacher education – New perspectives*. IntechOpen. YRK: <http://doi.org/10.5772/intechopen.97780>
- Meshko, H., & Meshko, O. (2024). Tryvozhist yak subiektyvnyi proiav emotsiynoho neblahopoluchchia uchniv pid chas viiny [Anxiety as a subjective manifestation of students' emotional distress during war]. *Voenni konflikty ta tekhnohenni katastrofy: istorychni ta psykholohichni naslidky – Military conflicts and man-made disasters: historical and psychological consequences*. Pp. 18–22. Ternopil: FOP Palianytsia V.A. [in Ukrainian].
- Pometun, O.I. (2003). *Suchasnyi urok. Interaktyvni tekhnolohii navchannia [Modern lesson. Interactive learning technologies]*. Kyiv: A.S.K. [in Ukrainian].

Pometun, O.I., & Hupan, N.M. (2021). Interaktyvni tekhnolohii navchannia v umovakh dystantsiinoi osvity [Interactive learning technologies in distance education]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal – Ukrainian Pedagogical Journal*, (3), 67–78 [in Ukrainian].

Vovchasta, N., Baimarova, O., & Chorna, H. (2022). Rozvytok navychok kreatyvnoho myslennia u здобувачів вищої освіти [Development of creative thinking skills in higher education students]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal – p Ukrainian Pedagogical Journal*, (1), 87–97 [in Ukrainian].

Accepted: May 03, 2025